

अकरावी कृषि गणना २०२१-२२
च्या अनुषंगाने क्षेत्रिय महसूल
अधिकारी यांची भूमिका, कामाची
कार्यपद्धती, मानधन इ. बाबत
मार्गदर्शक सुचना.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन परिपत्रक क्र. संकिर्ण-२०२३/प्र.क्र.१२१/ल-१.
मुख्य इमारत, पहिला मजला, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ३१ मार्च, २०२३.

वाचा :- मा. कृषि गणना आयुक्त, भारत सरकार, कृषि मंत्रालय, कृषि व सहकार विभाग, नवी दिल्ली,
यांचेकडील अ.शा. पत्र क्र. ११०१५/८/२०२१-असीयु (टि) .१५/०२/२०२२.

प्रस्तावना-

केंद्र शासनामार्फत सर्व राज्यात दर पाच वर्षांनी कृषि गणनेचे काम हाती घेतले जाते. यापूर्वी देशात सन १९७०-७१ मध्ये पहिली कृषि गणना घेण्यात आली. कृषि गणना ही ढोबळ मानाने देशातील कृषि विषयक सांख्यिकी माहिती/आकडेवारी गोळा करण्याच्या योजनेचा व्यापक भाग आहे. या माहिती मध्ये देशातील सर्व वहिती खातेदारांचा समावेश होतो. कृषि विषयक निर्णयांसाठी वहिती खातेदार हा सुक्ष्म स्तरावरील सांख्यिकी घटक धरून कृषि गणनेत कृषि सांख्यिकीविषयक मुलभूत माहिती संकलित केली जाते. कृषि गणनेद्वारे विकासात्मक नियोजन, सामाजिक, आर्थिक धोरण ठरविणेकरीता आणि राष्ट्रीय आद्यक्रम ठरविण्यास मदत होते. कृषि गणना ही सर्वकष एकात्मिक राष्ट्रीय कृषि सांख्यिकी पद्धत ठरविण्याचा पाया आहे आणि राष्ट्रीय सांख्यिकी योजनेची एक साखळी आहे. सदर माहिती/आकडेवारीचे संकलन वेगवेगळ्या प्रशासकिय स्तरावर जसे की गाव, तहसील, जिल्हा, राज्य व संपूर्ण भारतामध्ये करण्यात येते.

आतापर्यंत दहा कृषि गणनांचे काम पूर्ण झाले असून सन २०२१-२२ या संदर्भ वर्षात ०१ जुलै, २०२१ ते ३० जून, २०२२ या कालावधीत अकरावी कृषि गणना राज्यात घेण्याकरिता दिनांक १५ फेब्रुवारी, २०२२ रोजीच्या पत्रान्वये केंद्र शासनाच्या सूचना प्राप्त झाल्या आहेत. सदरच्या गणनेत राज्याच्या संगणकीकृत भूमी अभिलेख नोंदी केंद्र शासनाद्वारे विकसित केलेल्या Agri Census २०२१-२२ या अॅपमध्ये अगोदरच उपलब्ध होतील. त्यामुळे मागील कृषि गणनेच्या तुलनेत कामाची व्याप्ती कमी होऊन माहिती संकलनाचे काम अधिक वेगवान आणि अचूकपणे होण्यास मदत होईल. याकरीता क्षेत्रीय यंत्रणेला सविस्तर मार्गदर्शक सुचना देण्याची बाब विचाराधिन होती.

शासन परिपत्रक :-

राज्यामध्ये कृषि गणना करण्यासाठी खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

कृषि गणना योजना ही तीन वेगवेगळ्या टप्प्यांमध्ये पार पाडली जाते. सांख्यिकीदृष्ट्या तिन्ही टप्पे हे एकमेकांवर अवलंबून असून त्यामधून कृषि गणनेशी संबंधित वेगवेगळ्या बाबींची माहिती प्राप्त होते.

पहिला टप्पा- राज्यातील सर्व गावातील वहिती खातेदारांचे क्षेत्र, सामाजिक गट, लिंग, भाडेकरार स्थिती तसेच वहिती खातेदाराचा प्रकार यांची माहिती संकलित केली जाते.

दुसरा टप्पा- वहिती खातेदारांची वैशिष्ट्यपूर्ण सविस्तर माहिती जसे पिक रचना, पिकपध्दती, ओलिताची निरनिराळी साधने, जमीनीच्या वापरानुसार क्षेत्राचे वर्गीकरण इ. निवडक गावांमधून संकलित केली जाते. सदरची माहिती प्रत्येक तालुक्यातील २० टक्के निवडक गावातून व वहिती खातेदारांकडून संकलित केली जाते.

तिसरा टप्पा - तिसऱ्या टप्प्यामध्ये वहिती खातेदारांची कृषि निविष्टा वापराची स्थिती प्रत्येक तालुक्यातील ७ टक्के निवडक गावांमधून संकलित केली जाते.

(१) **सन २०२१-२२ च्या कृषी गणनेमधील नवीन उपक्रम :-**

अकराव्या कृषि गणनेमध्ये नवीन उपक्रम म्हणून संगणकीकृत भूमी-अभिलेखांचा वापर, ऑप/सॉफ्टवेअरद्वारे माहिती गोळा करणे, प्रत्येक टप्पासाठी वेगवेगळा संदर्भ कालावधी इ. बाबींचा समावेश केला आहे. यासाठी केंद्र शासनाद्वारे कृषी गणना संदर्भ वर्ष २०२१-२२ साठी राज्याच्या संगणकीकृत भूमिलेखाच्या माहितीचा उपयोग करून Agri २१-२२ (Phase १) हे ऑप / सॉफ्टवेअर विकसीत केले आहे.

(२) **माहिती/आकडेवारी संकलित करण्याची पध्दती :-**

- २.१ राज्यातील सर्व गावांमधील वहिती खातेदारांचे विविध आकारवर्ग, सामाजिक गट, लिंग, वहिती खातेदारांचे प्रकार आणि भाडेकरार स्थितीनुसार मालकी/कार्यरत वहिती खातेदार संख्या आणि वहितीखालील क्षेत्रफळाची आकडेवारी संपूर्ण गणनेअंती एकत्रीत आणि संकलित केली जाईल.
- २.२ सर्वेकष भूमि-अभिलेखाच्या आधारावर माहिती संकलनाचे काम राज्याच्या संगणकीकृत भूमि-अभिलेख माहिती आधारे Agri Census २०२१-२२ ऑपचा वापर करून विहित प्रपत्रामध्ये तयार केली जाईल आणि उर्वरित माहिती क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांच्या स्थानिक ज्ञानाच्या आधारे किंवा आवश्यक स्थानिक चौकशीद्वारे या ऑपमध्ये अद्ययावत करावयाची आहे. या आकडेवारीमध्ये प्रत्येक गावातील सर्व सर्वे क्रमांक / गट क्रमांक याचा समावेश करावयाचा असल्याने त्या आधारित वहिती खातेदारांची यादी/सूची बनविण्यात यावी. महाराष्ट्र राज्यात भूमि-अभिलेख नोंदी संगणकीकृत झालेल्या असल्याने कृषि गणनेचे काम ऑप/ सॉफ्टवेअरद्वारे पूर्ण करण्याची सुविधा उपलब्ध झाली आहे. यासाठी कामकाजास सुरुवात होण्यापुर्वी कार्यक्षेत्रातील संगणकीकृत भूमि-अभिलेख अद्ययावत केल्याची खातरजमा करण्यात यावी.

(३) **प्रशिक्षण व क्षेत्रीय काम :-**

- ३.१ **कृषि** गणने विषयक प्राथमिक काम करणारे कर्मचारी तसेच पर्यवेक्षीय अधिकारी यांना प्रत्यक्ष क्षेत्रीय काम सुरु होण्यापूर्वी सविस्तर प्रशिक्षण देण्याची आवश्यकता आहे. कृषि गणनेचे काम करणारे कर्मचारी व अधिकारी यांचे प्रशिक्षण जिल्हा / तालुका स्तरावर आयोजित करण्यात यावे. त्यानुसार तालुका स्तरीय अधिकारी/कर्मचारी यांना जिल्हास्तरावर प्रशिक्षण द्यावे. प्रशिक्षित तालुकास्तरीय अधिकारी हे तलाठी आणि मंडळ अधिकारी यांना प्रशिक्षण देतील.
- ३.२ **केंद्र** शासनाने प्रत्यक्षात माहिती संकलीत करणाऱ्या प्राथमिक कर्मचाऱ्यांसाठी ऑप/सॉफ्टवेअर वापरण्याचे प्रशिक्षण व्हीडीओ Agriculture Census २०२१-२२ या वेब पोर्टलवर

(<https://agcensus.gov.in/>) उपलब्ध केले आहेत. याचा उपयोग कृषि गणनेचे क्षेत्रीय काम प्रत्यक्ष हाती घेण्यापूर्वी क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांसाठी आयोजित प्रशिक्षणा दरम्यान करावा. कृषि गणनेची मराठी भाषेतील मार्गदर्शक सुचना पुस्तिका तयार केलेली असून ती ऑनलाईन व ऑफलाईन स्वरूपात क्षेत्रीय स्तरावर उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. प्रशिक्षणार्थींनी मार्गदर्शक सुचनांचे सविस्तर वाचन करावे. यामुळे त्यांना कृषि गणनेची संज्ञा, व्याख्या व प्रक्रिया समजणे सोपे होईल. तसेच मार्गदर्शक सुचनांमधील न समजलेल्या भागाबाबत शंका उपस्थित करता येतील. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांच्या आधारे सर्व मुद्यांचा इत्यंभुत विचार करून क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांना सविस्तर प्रशिक्षण देण्यात यावे.

तसेच प्रशिक्षणामध्ये वहिती खातेदारांची यादी तयार करणे, वहिती खाते प्रकार (वैयक्तिक, संयुक्त व संस्थात्मक खाती), वहिती खातेदाराचे विखुरलेले वहिती क्षेत्र एकत्रित करणे, कृषि गणनेसाठीच्या संकल्पना व व्याख्या, अॅपमधील १ ते ७ प्रपत्रे भरणे, इत्यादी बाबत सविस्तर मार्गदर्शन करण्यात यावे.

(४) क्षेत्रीय स्तरावरील कार्यपद्धती :-

- ४.१ संपूर्ण गावातील वहिती खातेदारांच्या माहिती संकलनाचे काम अँड्रॉइड व वेब अॅप्लिकेशन वापरून होणार असल्याने निश्चित केलेल्या वेळापत्रकानुसार व गुणवत्तेसह काम पूर्ण करण्याकरीता सर्व तलाठी व मंडळ यांना संबंधित तहसिलदार यांनी कृषी अधिकारी यांचे मदतीने गावे वाटप करून द्यावीत. महाराष्ट्र राज्यात संगणकीकृत भूमि-अभिलेख नोंदी अॅपमध्ये उपलब्ध होतील व त्यानंतर क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांनी पुढील उर्वरीत माहिती स्वतःच्या ज्ञानाद्वारे किंवा आवश्यकतेनुसार स्थानिक पातळीवर विचारणा करून किंवा स्वतः खात्री करून अद्ययावत करावयाची आहे.
- ४.२ तलाठी, कृषी सहाय्यक यांचे मदतीने अॅप/सॉफ्टवेअर मध्ये संकलीत केलेली माहिती मंडळ अधिकाऱ्यांकडे छाननीकरीता प्रस्तुत करतील. त्यानंतर मंडळ अधिकारी गाव पातळीवर संकलीत केलेल्या माहितीची पूर्णपणे छाननी करतील आणि माहिती समाधानकारक वाटल्यास पुढील प्रक्रिया/ कार्यवाहीसाठी मान्य करतील. तथापी छाननी किंवा प्रक्रिया स्तरावर दोषयुक्त माहिती आढळल्यास ती दुरुस्त करण्याकरीता संबंधित क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यास (तलाठी) पुनश्च पाठविण्यात येईल. माहिती दुरुस्तीचे हे चक्र सर्व प्रस्तुत केलेली माहिती पुढे प्रक्रिया/ कार्यवाहीसाठी त्रुटीमुक्त होईपर्यंत सुरु राहील.
- ४.३ त्यानंतर सॉफ्टवेअर द्वारे गाव / तहसील / जिल्हा / राज्य / देश पातळीवर कृषि गणनेचे विहित तक्ते तयार करण्यात येतील. सदर अहवाल विहित मुदतीत अंतिम करण्यासाठी राज्यांच्या विभागीय सभा आयोजित केल्या जाणार आहेत. माहितीचे अंतिमीकरण झाल्यानंतर, माहिती पोर्टलद्वारे प्रसारीत केली जाईल आणि टप्पा १ च्या वहिती खातेदारांची माहिती देश पातळीवरील अहवालासाठी देखील वापरली जाईल.

(५) ऑनलाईन प्रणालीच्या माध्यमातून कृषि गणनेच्या प्रगतीचे सनियंत्रण व मुल्यांकन करणे :-

कृषि गणनेच्या कामकाजाची सनियंत्रण प्रणाली मजबुत करण्यासाठी केंद्र/ राज्य/ जिल्हा/ तालुकास्तरावरून बहुस्तरीय सनियंत्रण प्रणालीचा अवलंब केला जाईल. कृषि गणना कामकाजाच्या प्रगतीचे वेबप्रणालीद्वारे वेळोवेळी परीक्षण केले जाईल. केंद्र तसेच राज्य स्तरावर मुख्यालयात नेमलेले अधिकारी / कर्मचारी यांच्याद्वारे कामाच्या प्रगतीचे सक्रीयपणे निरीक्षण होईल आणि उदभवलेल्या समस्यांचे निराकरण केले जाईल. तलाठी व मंडळ अधिकाऱ्यांनी केलेल्या कामाची वास्तविक प्रगती वेबप्रणालीद्वारे स्वयंचलीतपणे नियमितरित्या अद्ययावत केली जाईल. माहितीची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी व काम वेळेत पुर्ण होण्यासाठी केंद्र व राज्य अधिकारी माहिती संकलन कामाच्या वेळी तालुका/जिल्हा/राज्य मुख्यालयी क्षेत्रीय तपासणी / भेटी देतील आणि क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांसोबत संवाद साधतील.

(६) मानधन :-

कृषि गणना संदर्भ वर्ष २०२१-२२ च्या कामासाठी केंद्र शासनाने मानधनाची तरतुद केलेली आहे. त्याचा तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

अधिकारी/कर्मचारी	मानधनाची तरतुद	वैयक्तिक उपकरणे वापरण्यासाठी प्रोत्साहन म्हणून अतिरिक्त मानधनाचा श्रेणी दर
तलाठी / प्रगणक	रु.१३००/- प्रति गाव - टप्पा I	रु.१०००/- प्रति गाव
	रु.१८००/- प्रति गाव - टप्पा II	रु.१०००/- प्रति गाव
	रु.१३००/- प्रति गाव - टप्पा III	रु.१०००/- प्रति गाव
मंडळ अधिकारी	रु. ३५००/- एक रक्कमी	
तालुका सांख्यिकी सहाय्यक	रु. ३५००/- एक रक्कमी	
तहसिलदार	रु. ४०००/- एक रक्कमी	
उपविभागीय अधिकारी (महसूल)	रु. ४०००/- एक रक्कमी	
निवासी उपजिल्हाधिकारी तथा सहाय्यक आयुक्त कृषि गणना	रु. ५०००/- एक रक्कमी	
जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी (अर्थ व सांख्यिकी)	रु. ५०००/- एक रक्कमी	

वरील सर्व अधिका-यांना गावनिहाय किंवा वरील अधिका-यांसाठी काम पूर्ण केलेवर लागू असणारे मानधन

कृषी विभागामार्फत त्यांच्या खात्यावर जमा करणेत येईल.

(७) प्रचार प्रसिध्दी :-

कृषि गणना योजनेस प्रसिध्दी देणे अत्यंत महत्वाचे व आवश्यक आहे. त्यामुळे संबंधीतांकडून सहकार्य मिळवण्यास व त्याद्वारे दर्जेदार माहिती गोळा करण्यास आणि वेळेत काम पूर्ण करण्यास मदत होते. यासाठी जिल्हास्तरावरून जिल्हाधिकारी यांनी विविध मास मिडीया प्लॅटफॉर्म (रेडीयो, टेलीव्हिजन, प्रेस इ.) आणि ग्रामपंचायतीच्या माध्यमातून कृषि गणनेच्या महत्वाबाबत व्यापक प्रचार

प्रसिध्दी करावी. कृषि गणनेच्या आवश्यकतेबाबत लोकांमध्ये जागरुकता निर्माण करावी. कृषि गणनेमध्ये समाविष्ट असलेली वहिती खातेदारांची संख्या व क्षेत्र या माहितीचा उपयोग कोणत्याही न्यायालयीन प्रकरणाकरीता करण्यात येणार नाही याबाबत पुरेशी जनजागृती करण्यात यावी.

(८) **वेळापत्रक :-**

कृषि गणना संदर्भ वर्ष २०२१-२२ टप्पा-१ मधील माहिती संकलनाचे कामकाज माहे मार्च २०२३ पूर्वी पूर्ण करावयाचे केंद्र शासनाचे निर्देश आहेत. तथापी, सर्व स्तरावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम पूर्ण झाल्यावर प्रत्यक्ष कामकाज करण्यास केंद्र शासन अनुमती देणार आहे. त्यानुसार केंद्र शासनाचे कृषि गणनेचे प्रत्यक्ष कामकाज सुरु करण्याचे निर्देश प्राप्त होताच माहिती संकलनाच्या कामकाजास सुरुवात करावी व माहे मार्च २०२३ पर्यंत माहिती संकलनाचे कामकाज पूर्ण करावे.

(९) **माहिती संकलनातील अधिकारी/कर्मचारी यांच्या भूमिका आणि जबाबदाऱ्या :-**

कृषि गणनेसंबंधी माहिती गोळा करण्याकरिता मूलभूत आधार गावपातळीवरील भूमी अभिलेख आहे. या अभिलेखातून माहितीचे संकलन करून गणनेसंबंधी माहिती गोळा करण्यात येते. गावपातळीवर हे काम तलाठी/पटवारी यांच्यामार्फत पार पाडण्यात येत असते. सदर कामासंबंधीत महसूल विभागातील निरनिराळा अधिका-यांच्या कामाच्या देखरेखीवर/ पर्यवेक्षणासंबंधी प्रत्यक्ष संबंध येत असल्यामुळे त्यांनी करावयाच्या कामाचा तपशील व जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत. निर्देशाप्रमाणे संबंधित अधिका-यांनी योग्य ती वेळेवर कार्यवाही करण्याची दक्षता घ्यावी.

९.१ **उप आयुक्त (महसूल) विभागीय महसूल आयुक्त कार्यालय :-**

- १) महसूल विभागातील सर्व जिल्ह्यात कृषि गणना कार्यपद्धतीचे प्रशिक्षण आयोजित करण्याबद्दल कार्यवाही करणे व ते यशस्वीरित्या पार पाडले जाते आहे किंवा नाही याची दक्षता घेणे.
- २) कृषि गणनेचे काम मार्गदर्शक सुचनेनुसार विहित वेळेत पूर्ण करण्याच्या दृष्टीने वेळोवेळी संनियंत्रण करणे.
- ३) उप आयुक्त (महसूल) हे कृषी गणनेची सर्व कामे उपसंचालक कृषी यांचे सहाय्याने पार पाडतील.

९.२ **निवासी उप जिल्हाधिकारी तथा सहाय्यक आयुक्त (कृषि गणना) जिल्हाधिकारी कार्यालय :-**

- १) कृषि गणनेच्या कामासाठी जिल्ह्यातील भूमि-अभिलेखांचे संगणकीकरण पूर्ण झाले आहे किंवा नाही हे पाहणे व मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व कामावर नियंत्रण ठेवणे.
- २) जिल्ह्यातील कृषि गणना सन २०२१-२२ चे संदर्भात प्रशिक्षण वेळेत पूर्ण करणे तसेच येणाऱ्या अडचणी / समस्यांचे निराकरण करणे.
- ३) जिल्ह्यात सदरचे कामासाठी जिल्हा व तालुकास्तरावर यंत्रणेची नेमणूक करणे व सदर यंत्रणेवर नियंत्रण ठेवून त्यांना देण्यात येणारे काम नियोजित वेळेत पूर्ण करून घेणे.
- ४) निवासी उप जिल्हाधिकारी तथा सहाय्यक आयुक्त (कृषि गणना) कृषी गणनेची सर्व कामे जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांचे सहाय्याने पार पाडतील.

९.३ उपविभागीय अधिकारी :-

- १) उपविभागातील गणनेच्या कामावर देखरेख ठेवणे व निरनिराळे अधिकारी यांचे कामात समन्वय घडवून आणणे.
- २) खात्रीलायक, वेळेवर व योग्यरितीने उपविभागातील गणनेचे काम पार पाडण्यासाठी व गणनेचे अहवाल ठरविलेल्या कालमर्यादेत पुर्ण करण्यासाठी आवश्यक ती प्रशासकीय व्यवस्था करणे.
- ३) उपविभागीय अधिकारी कृषी गणनेची सर्व कामे उपविभागीय कृषी अधिकारी यांचे सहाय्याने पार पडतील.

९.४ तहसिलदार :-

- १) तहसिलमधील कृषि गणनेच्या कामाच्या सर्व बाबींवर देखरेख करणे.
- २) कृषि गणनेच्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे व तालुक्यातील सर्व तलाठी आणि मंडल अधिकारी यांचे कृषि गणना विषयक प्रशिक्षण होईल असे नियोजन करणे.
- ३) दर महिन्याच्या कृषि गणनेच्या कामाच्या प्रगतीचा आढावा घेणे व कालमर्यादेनुसार कामे पुर्ण करण्यासाठी कार्यवाही करणे.
- ४) तहसिलदार कृषी गणनेची सर्व कामे तालुका कृषी अधिका-यांच्या सहाय्याने पार पाडतील.

९.५ मंडळ अधिकारी/पर्यवेक्षक :-

- १) तलाठी यांना कृषि गणनेच्या कामात मार्गदर्शन करणे व कामाचे संनियंत्रण करणे.
- २) कृषि गणनेची माहिती योग्य रितीने भरली जात आहे किंवा नाही हे तपासून त्यांना मार्गदर्शन करणे.
- ३) तलाठी यांनी वेळापत्रकाप्रमाणे गणनेचे काम सुरु केले आहे आणि ते जबाबदारीने अखंडीतपणे सुरु आहे याची दक्षता घेणे.
- ४) तालुक्यात वहिती खात्यांची यादी तपासून काम पुर्ण होईपर्यंत अशी तपासणी चालू ठेवावी.
- ५) आपल्या मंडळात खात्रीपुर्वक, वेळेवर व दर्जेदार काम पार पाडले जात आहे यासाठी आवश्यक कार्यवाही करावी.
- ६) कृषि गणनेच्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे. क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांवर प्रभावी पर्यवेक्षण करून, दर्जेदार माहितीचा प्रवाह तसेच विहित कालमर्यादेत व सुचनांप्रमाणे काम पूर्ण करणे हे सुनिश्चित करण्याकरीता पर्यवेक्षकाची भूमिका अत्यंत महत्वाची आहे.
- ७) मंडळ अधिकारी व त्यांच्या अंतर्गत काम करणाऱ्या क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांचे लॉगिन क्रेडेंशीयल (वापरकर्ता आयडी आणि पासवर्ड) तयार करण्याची जबाबदारी देखील दिली जाऊ शकते.

- ८) पर्यवेक्षक म्हणून नियुक्त केलेल्या अधिकाऱ्याने (जिल्हा/तहसीलस्तरावरील) क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांच्या कृषि गणनेच्या कामाच्या प्रगतीवर ऑनलाईन प्रणालीद्वारे देखरेख ठेवावी.
- ९) माहिती प्रक्रियेसाठी/अंदाजासाठी सादर करण्याअगोदर क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांनी संकलित केलेल्या माहितीची छाननी करणे व माहिती अचूक असल्यास त्यास मान्यता प्रदान करणे ही पर्यवेक्षकाची मुख्य जबाबदारी राहिल.
- १०) मंडळ अधिकारी हे कृषि गणनेची सर्व कामे मंडळ कृषि अधिकारी यांचे सहाय्याने पार पडतील.

९.६ तलाठी/प्रगणक :-

- १) कृषि गणना कामाचे प्रशिक्षण घेणे / प्रशिक्षणास उपस्थित राहुन कामाची संपूर्ण माहिती घेणे.
- २) कृषि गणनेची माहिती संकलित करण्याचे काम पूर्ण करणे व प्रगती अहवाल वरीष्ठांकडे सादर करणे.
- ३) कृषि गणनेची माहिती संकलित करण्याचे कार्य क्षेत्रीय कर्मचारी (तलाठी) करतील.
- ४) क्षेत्रीय कर्मचाऱ्याने मार्गदर्शक सूचना पुस्तिकेप्रमाणे माहिती संकलनाचे काम करावे व यासाठी दर्जेदार माहिती संकलित होईल याची दक्षता घ्यावी.
- ५) तलाठी हे भूमी-अभिलेखाद्वारे उपलब्ध झालेल्या माहितीनुसार व सहज वापरता येणाऱ्या उपकरणाच्या माध्यमातून माहिती संकलनाचे काम करतील.
- ६) तलाठी वरील सर्व जबाबदाऱ्या या कृषि सहाय्यकांच्या मदतीने पार पाडतील.
- ७) तलाठी यांनी नियमितपणे केंद्रीय server वर छाननी करिता माहिती जमा करणे, पर्यवेक्षकाच्या मंजूरीसाठी माहिती सादर करणे व पर्यवेक्षकाने छाननीअंती/मंजूरीपूर्वी उपस्थित केलेल्या स्पष्टीकरणानुसार दुरुस्ती करावी.
१०. वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनांनुसार जिल्हाधिकारी यांनी त्यांचे जिल्ह्यातील कृषि गणनेचे काम पूर्ण करून घेणेबाबत वेळोवेळी कार्यवाही करावी. विभागीय आयुक्त (महसूल) यांनी कृषि गणनेचे काम योग्य रितीने होत असल्याबाबत वेळोवेळी सनियंत्रण करावे.
११. कृषि गणनेच्या कामकाजात सहकार्य करणे व इतर कामकाजासंदर्भात कृषि विभागाकडून कृषि सहाय्यक व इतर वरील कृषि अधिकारी यांनी करावयाच्या कामकाजाचा स्वतंत्र निर्णय पारीत करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णय हा कृषि विभागाच्या विनंतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१२. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२३०३३११२२१२१३९१९ असा आहे. सदर शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रमेश जगताप)

अवर सचिव

प्रत,

१. प्रधान सचिव (कृषि) तथा कृषि गणना आयुक्त मंत्रालय मुंबई-३२.
२. विभागीय आयुक्त (महसूल) सर्व.
३. आयुक्त (कृषि) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे - ०१
४. जिल्हाधिकारी (सर्व).
५. उपविभागीय अधिकारी (महसूल) (सर्व).
६. तहसिलदार (सर्व).
७. संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.
८. संचालक, मुद्रण व लेखन सामुग्री, मुंबई.
९. उप आयुक्त (कृषि गणना) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१०. उप महासंचालक, एन. आय. सी., पुणे.